

**Stanowisko Zarządu Unii Metropolii Polskich
z dnia 21 maja 2019 r.
w sprawie uwzględnienia rozwiązań dla obszarów funkcjonalnych
największych miast w systemie zarządzania rozwojem Polski**

W związku z trwającym procesem przygotowania rozwiązań programowych i wdrożeniowych dla prowadzenia polityki rozwoju po 2020 r., w tym systemu wdrażania funduszy europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 oraz w nawiązaniu do rozwiązań zaproponowanych w projekcie Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR) oraz projekcie nowelizacji ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, które uzależniają dostęp do niektórych instrumentów wsparcia od sformalizowania współpracy metropolitalnej, przedstawiciele samorządów wchodzących w skład obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich przygotowali dokument zawierający odniesienia do kluczowych problemów i potrzeb obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich wskazując optymalny i minimalny wariant działań przewidzianych do realizacji.

Załączony dokument uwzględnia kluczowe elementy dotyczące umiejscowienia obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich w systemie zarządzania polityką rozwoju oraz możliwości wykorzystania stworzonego dzięki wdrażaniu instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych potencjału merytorycznego i relacyjnego. Dokument ten jest oparty na wieloletnich doświadczeniach miast w zakresie współpracy w obszarach funkcjonalnych oraz przy świadczeniu usług mieszkańcom, zwieńczonych 6-letnim, wspólnym doświadczeniem nad programowaniem i wdrażaniem instrumentu ZIT.

Wypracowane rozwiązania stanowią syntezę punktu widzenia ponad ok. 350 samorządów lokalnych zaangażowanych we wdrażanie instrumentów terytorialnych w bieżącej perspektywie finansowej. Powinny one stać się równoprawnym głosem w dyskusji na temat przyszłości instrumentów terytorialnych (w tym miejsca obszarów funkcjonalnych największych polskich miast w polityce rozwoju kraju i poszczególnych regionów).

Jednocześnie wyrażamy głębokie zaniepokojenie brakiem ujęcia postulatów dotyczących uwzględnienia roli największych polskich miast i ich obszarów funkcjonalnych w projekcie KSRR (także w wersji zaktualizowanej z maja br.). Wbrew deklaracjom zawartym w raporcie z konsultacji KSRR, dotyczącym potrzeby zachowania spójności poszczególnych dokumentów składających się na system zarządzania rozwojem kraju nowa wersja KSRR pozostaje nadal niespójna z nadrzędną wobec niej Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju w zakresie rozwiązań przewidzianych dla największych miast i wykorzystania ich potencjału, czego przejawem jest wykreślenie projektu ZIT Plus z wykazu projektów strategicznych (załącznik nr 1 do KSRR).

W imieniu członków Unii Metropolii Polskich deklaruje naszą gotowość do podjęcia dyskusji nad poszczególnymi elementami dokumentu i współpracy przy transpozycji jego elementów na konkretne rozwiązania programowe oraz legislacyjne. Ostateczny kształt rozwiązań powinien być wynikiem dialogu, w którym wezmą udział wszystkie zainteresowane strony.

Załącznik:

Propozycja rozwiązań kluczowych zagadnień i potrzeb obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich

**Prezes Zarządu
Unii Metropolii Polskich**

**Tadeusz Truskolaski
Prezydent Miasta Białegostoku**

**propozycja rozwiązań kluczowych zagadnień i potrzeb
obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich**

Dokument zawiera, zbiór informacji wypracowanych podczas roboczego spotkania przedstawicieli miast wojewódzkich i stanowi odniesienia do kluczowych zagadnień i potrzeb obszarów funkcjonalnych miast wojewódzkich, wskazując na optymalny i minimalny wariant działań przewidzianych do realizacji. Zidentyfikowane działania pozwolą wzmocnić zbudowany potencjał samorządów zaangażowanych w realizację ZIT i RIT.

Celami szczegółowymi w pracy nad dokumentem były:

- uwspólnienie stanowiska, jakie są oczekiwania w stosunku do miast wojewódzkich i metropolii w systemie rozwoju Polski po 2020 r. ze strony administracji centralnej,
- sprecyzowanie, jaką rolę w tym systemie mają pełnić dzisiejsze Związki ZIT,
- ustalenie, w jakich ramach i warunkach prawnych mają funkcjonować współpracujące samorządy (ustawy),
- wypracowanie argumentów umożliwiających finansowanie mechanizmu terytorialnego dla obszarów funkcjonalnych największych miast w rzeczywistości i w ramach już ustalonych (uszczipienie środków EFRR, wzmocnienie środków EFS),
- ustalenie propozycji zmian prawnych potrzebnych do realizacji korzyści dla miast, obszarów funkcjonalnych ułatwiających współpracę bez finansowania/z ograniczonym finansowaniem z POPT,
- pokazanie wartości dodanej wynikającej z funkcjonowania Związków ZIT, jako nowego mechanizmu kreowania współpracy, pojawiającego się w funkcjonującym już systemie RPO,
- doprecyzowanie dla kogo są ZIT, w tym roli wobec miast poza obszarami funkcjonalnymi, wartości powiązań miast różnej wielkości,
- zidentyfikowanie konkretnych korzyści i sukcesów funkcjonowania ZIT w kontekście doświadczeń poszczególnych związków,
- zebranie konkretnych pomysłów na działania ZIT w kontekście, nowej perspektywy RPO, rozwoju ZIT z uwzględnieniem specyfiki i nisz dla konkretnych ZIT.

CEL	WARIANT OPTIMALNY	WARIANT MINIMALNY
1. Stabilizacja, w efekcie biuro Związku ZIT jest twórcą innowacji, ma coraz więcej działań integrujących gminy	- Wieloletni budżet w ramach perspektywy finansowej, w tym budżet na ryzyko (tzw. działania innowacyjne – z zaakceptowanym ryzykiem dla osiągnięcia założonych efektów) i zgodny z celami uzgodnionymi z MliR	- Finansowanie do 2023 jako IP, przy zmianach wysokości dotacji z uzgodnionym poziomem finansowania (konkretne kwoty i procent dofinansowania konkretnych pozycji

CEL	WARIANT OPTIMALNY	WARIANT MINIMALNY
	<p>oraz buforem na potencjalne błędy lub nieosiągnięcie założonego rezultatu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie środków dedykowanych dla Związków ZIT (zapewnienie możliwości kontynuowania prowadzonych projektów i działań w Gminach MOF, w obszarach, które tego wymagają, ze źródeł tj. np. KPO, RPO, środki krajowe – na zasadzie „kuli śnieżnej”) - Zapewnienie środków (kopert) dedykowanych dla Związków ZIT – kopert dedykowanych poszczególnym Związkom lub kopert tematycznych, z których mogłyby czerpać wszystkie Związki ZIT (konkursy tematyczne) 	<p>budżetowych z podziałem na lata do 2023 r.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie preferencji dla projektów wynikających ze strategii/planów działań obszarów funkcjonalnych (w tym miast wojewódzkich w programach regionalnych i krajowych) - Promowanie projektów partnerskich w konkursach na poziomie krajowym i regionalnym
	<ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie środków na promocję instrumentu ZIT, wspólna identyfikacja wizualna 	<ul style="list-style-type: none"> - Zwiększenie poziomu informacji na temat ZIT m.in. na stronie internetowej MliR, w tym prezentacja kluczowych projektów realizowanych przez poszczególne ZITy
<p>2. System współpracujących ze sobą ZIT/RIT-ów</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Biuro ZIT kreuje rozwiązania, realizuje, bezpośrednio operacjonalizuje przywództwo (liderstwo), jest blisko gmin miejsko-wiejskich i wiejskich, potrafi identyfikować problemy, inicjuje współpracę samorządów promując dobre praktyki z innych miast i Związków ZIT, wzmacnia lokalną gospodarkę, „agent zmiany”, inicjujący wprowadzanie nowego myślenia i innowacyjnego rozwiązania 	<ul style="list-style-type: none"> - Sietcowanie ZIT/RIT – powstanie platformy wymiany dobrych praktyk i doświadczeń (działania koordynowane przez MliR lub poszczególne IZ)
	<ul style="list-style-type: none"> - Utworzenie sieci w ramach kraju oraz sieci regionalnych jako forum przepracowywania problemów koordynowanych przez biura ZIT/RIT, wspierających małe i średnie miasta i ich wzmocnienie instytucjonalne, organizowane przez MliR - Funkcjonowanie ZIT i RIT na jednolitych zasadach, jako organizmy obracające się w tej samej rzeczywistości, w celu wdrożenia wspólnych działań i specjalizacji wg potrzeb danego obszaru, profesjonalizacji danych gmin wg specjalizacji i planu działania na poziomie lokalnym oraz zwiększanie gotowości do sięgania po środki pozakrajowe (np. URBACT) 	<ul style="list-style-type: none"> - Wsparcie dla miast średnich poprzez udostępnienie dokumentów,

CEL	WARIANT OPTIMALNY	WARIANT MINIMALNY
<p>3. Związki ZIT bazą wiedzy, kompetencji i platformą współpracy z nowymi partnerami, w tym z miastami średnimi</p>		<p>wspomagając doświadczenia systemowe uzupełniająco do wsparcia MliiR, z czynnym udziałem miast i gmin będących w strukturach Związków ZIT</p>
	<p>– Przygotowanie i realizacja projektów partnerskich Związków ZIT i miast średnich, z wykorzystaniem modeli współpracy ZIT</p>	
	<p>– Przygotowanie i realizacja projektów partnerskich Gmin tworzących Związki ZIT i obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją, z wykorzystaniem modeli współpracy ZIT</p>	
	<p>– ZIT biegle realizuje działania w zakresie wsparcia dla miast z różnymi problemami i możliwościami rozwoju oraz występuje jako profesjonalny realizator, zgodnie z kompetencjami, działaniami o konkretnej specyfice dot. rozwoju miast, współpracy miast przy realizacji usług publicznych</p>	
<p>4. Podniesienie kompetencji gmin w przygotowaniu i realizacji projektów partnerskich we współpracy z rdzeniem (liderem projektu)</p>	<p>– Projekty ZIT ze wsparciem lidera dają możliwość uzyskania gminom doświadczenia we współpracy, wspólnego działania, co przekłada się na gotowość gmin do współtworzenia kolejnych dobrych jakościowo projektów i działań partnerskich oraz bieżącej współpracy</p>	
	<p>– Wykorzystanie już wypracowanych dobrych narzędzi/umiejętności do kreowania wspólnych rozwiązań dla problemów lokalnych i ponadlokalnych (np. smog, odpady)</p>	
	<p>– Kreowanie dokumentów strategicznych obejmujących swoim zasięgiem nie tylko miasta, lecz także ich otoczenie (np. strategie mobilności, strategie rozwoju ponadlokalnego, strategie rozwoju elektromobilności)</p>	
	<p>– Miasto wojewódzkie jest świadome potrzeb mniejszych gmin, wg kompetencji lidera, w pierwszej kolejności wspiera gminy a nie lidera (miasto wojewódzkie), dąży do kompromisu, do synergii, do współdzielenia interesów i potrzeb, wyzwala potencjał do realnego działania</p>	

CEL	WARIANT OPTIMALNY	WARIANT MINIMALNY
5. Ramy umożliwiające sprawne funkcjonowanie	<ul style="list-style-type: none"> - Regulacje dotyczące współpracy metropolitalnej zapewniające zorganizowanie „Związków ZIT” lub ich następców prawnych jako koordynatorów zadań jest (zadania obligatoryjne oraz zadania fakultatywne powierzone przez członków) z zapewnionym budżetem na realizację tych działań (także wkład „rządowy” w budżet), określenie możliwych form prawnych działania z zachowaniem elastyczności i dostosowania do potrzeb danego obszaru funkcjonalnego (forma – odrębna ustawa lub zmiany m.in. w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, ustawach samorządowych, ustawie o dochodach jest) 	<ul style="list-style-type: none"> - Określenie ram prawno-organizacyjnych dla ZIT w ustawie wdrożeniowej dla perspektywy 2021-2027 (przyszły zakres i wymogi odnośnie ZIT, płynne przejście od perspektywy 2014-2020 do 2021-2027)
6. Zabezpieczenia „w prawie” roli Związków ZIT jako partnera dla IZ w realizacji interwencji finansowych i programowaniu kolejnej perspektywy	<ul style="list-style-type: none"> - Włączenie Związków ZIT w proces programowania kolejnej perspektywy UE na poziomie regionalnym i krajowym 	<ul style="list-style-type: none"> - Bieżące informowanie Związków ZIT na temat prac dotyczących programowania kolejnej perspektywy UE na poziomie regionalnym i krajowym z możliwością uwzględnienia uwag w niniejszym zakresie (lub rola „obserwatora”)
	<ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie samorządom miejskim równoprawnego z instytucjami na poziomie krajowym i regionalnym udziału w tworzeniu regulacji dla perspektywy 2021-2027 – regulacje na poziomie prawnym 	
	<ul style="list-style-type: none"> - Usankcjonowanie kontynuacji narzędzi/instrumentów dotychczas realizowanych w regionach (tj. ZIT oraz Kontrakty Samorządowe) 	
7. Dobra i konstruktywna współpraca na linii MliR-IZ-ZIT	<ul style="list-style-type: none"> - Konieczność wzmocnienia idei współkształtowania i zapewnienia spójności realizowanych polityk. Wspólna identyfikacja kierunków rozwoju. 	<ul style="list-style-type: none"> - Uczestnictwo na równi w spotkaniach MliR-IZ-IP, korzystanie z doświadczeń ZIT przy przygotowywaniu regulacji w ramach naborów wniosków
	<ul style="list-style-type: none"> - Gotowość MliR na dokończenie inwestycji, uznanie wspólnego celu ze Związkami ZIT, zaufanie wobec Związków ZIT w zakresie osiągnięcia założonych efektów. 	
	<ul style="list-style-type: none"> - Kluczowa rola MliR w sieciowaniu miast, gmin wg planów działań 	
8. Utrzymanie roli IP jako silnej strony Związków ZIT, wzmacniającej partnerstwo	<ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie warunków dla realizacji funkcji IP-ZIT na wzór tych wynikających z obecnej umowy dotacji 	<ul style="list-style-type: none"> - Wpływ Związku ZIT jako IP na realizację przynajmniej celów strategicznych MOF (w tym m.in.:

CEL	WARIANT OPTIMALNY	WARIANT MINIMALNY
jest i wpływającej na kształtowanie marki ZIT	pomiędzy MliR a Związkami ZIT wraz z zapewnieniem jednolitych zasad finansowania (ze wskazaniem źródeł) na całą perspektywę finansową na równi z innymi instytucjami w systemie wdrażania	czynny udział w ocenie strategicznej projektów, opracowywaniu kryteriów oceny projektów, opiniowaniu planowanych projektów pozakonkursowych)
9. Trwała, stabilna platforma współpracy i partnerstwa przy decydowaniu	<ul style="list-style-type: none"> - Mechanizm maksymalnie demokratyczny wobec gmin, solidarność gmin różnej wielkości w decydowaniu i realizacji, przyjmowaniu konsekwencji - Jasne zasady, transparentność działania i możliwość decydowania - Społeczeństwo/mieszkańcy są zaangażowani w najważniejsze procesy decyzyjne dotyczące obszarów MOF 	- Zaadaptowanie wybranych praktyk dotyczących podejmowania decyzji, podziału alokacji, odpowiedzialności za podejmowane działania Związków ZIT na demokratycznych zasadach
	- Możliwość pełnienia funkcji Lidera (koordynatora) Projektów przez Biura ZIT	
	- Realizacja inicjatyw przez lidera ZIT o znaczeniu regionalnym (np. centrum geriatry, centrum kompetencji)	
	- ZIT jako liderzy, rzecznicy, facylitatorzy, moderatorzy procesów rozwoju miast, w tym średnich, opartych na współpracy, ZIT jako animator współpracy gmin	